

SPIS TREŚCI

Od autora	11
Podziękowania	13
Wprowadzenie	18

CZEŚĆ I — BRAKUJĄCY KLUCZ 27

ROZDZIAŁ I — „TRZECIA STRONA” 29

<i>Nowe spojrzenie na konflikt – zajście, w którym uczestniczą trzy strony</i>	32
--	----

Rozwiązywanie konfliktów w prostszych społeczeństwach	32
---	----

Wyzwanie dla nowoczesnych społeczeństw	35
--	----

<i>Od rodziny nuklearnej do rodziny ludzkiej</i>	37
--	----

W rodzinie	37
------------	----

W miejscu pracy	38
-----------------	----

W społeczności	40
----------------	----

W świecie pogrążonym w wojnie	42
-------------------------------	----

W wielu dziedzinach	44
---------------------	----

<i>Czym dokładnie jest „trzecia strona”</i>	44
---	----

Ludzie ze społeczności	45
------------------------	----

Wykorzystywanie siły osób o równym statusie	45
---	----

Z perspektywy wspólnego interesu	47
----------------------------------	----

Wspieranie braku przemocy i procesu dialogu	48
---	----

Dążenie do konkretnego celu – osiągnięcia „potrójnej wygranej”	49
--	----

<i>Kto jest „trzecią stroną”?</i>	49
-----------------------------------	----

Osoby z zewnątrz	50
------------------	----

Osoby ze środka konfliktu	51
---------------------------	----

Wewnętrzna „trzecia strona”?	52
------------------------------	----

Wszyscy razem	54
---------------	----

<i>„Trzecia strona” to my</i>	54
-------------------------------	----

<i>Potencjał „trzeciej strony”</i>	56
------------------------------------	----

CZEŚĆ II — KRÓTKA HISTORIA KONFLIKTU 59

ROZDZIAŁ II — OD WSPÓLISTNIENIA...	61
<i>Archeologiczna zagadka</i>	64
Zaskakujący brak dowodów	67
Zagadka	72
<i>Współpracujący człekokształtni</i>	74
Współpracować, by rywalizować	74
Rosnący zasób	76
Najbardziej — jak dotąd — udany sposób na życie	77
<i>Logika współlistnienia</i>	77
Współpraca nie wyklucza konfliktu	78
Mało miejsca na przymus	79
Nauczyć się logiki	82
<i>System zarządzania konfliktem</i>	85
Czyż przemoc nie leży w ludzkiej naturze?	90
Pozorna sprzeczność	90
A co z szympanсами?	91
Zdolni do wojny, zdolni do pokoju	94
<i>Homo negotiator</i>	95
ROZDZIAŁ III — ... DO PRZYMUSU	99
<i>Rewolucja w życiu ludzkości</i>	102
Ludzie osiedlają się i zajmują rolnictwem	102
Populacja rośnie	104
<i>Konsekwencje dla konfliktu</i>	105
Rosnący zasób zmienia się w stały	106
„Zbyt wielu ludzi w tym samym miejscu”	107
„Walka idzie za tobą”	110
„Trzecia strona” słabnie	110
Warunki, nie pewniki	111
<i>Piramidy władzy</i>	112
Od współpracy do przymusu	112
Władza staje się nagrodą	114
Od relacji poziomych do pionowych	114
<i>Logika wojny</i>	115
Państwo prowadzi do wojny, a wojna tworzy państwa	116
Rozkaz zabijania	117
Wojna jest zaraźliwa	118

Przemoc ma sens	119
<i>Najbardziej śmiertelne stulecie</i>	120
Wojny światowe	120
Widmo masowej zagłady	121
Epidemia wojen etnicznych	123
A jednak, oznaki pokoju	124
<i>Dokąd teraz, ludzkości?</i>	126
ROZDZIAŁ IV — I Z POWROTEM?	129
Zmiana logiki	133
Od stałego zasobu, z powrotem do rosnącego	134
Od strzału do strzelb	136
Od korzyści jednostronnych do obustronnych strat	137
Od korzyści jednostronnych do korzyści obopólnych	140
Przykład Republiki Południowej Afryki	142
<i>Z powrotem ku sieci</i>	144
Spłaszczanie piramid	144
Powrót sieci	147
<i>Zgromadzenie</i>	150
Więcej konfliktów	152
Zwiększona wrażliwość	152
Potencjalnie silniejsza trzecia strona	153
<i>Rewolucja negocjacyjna</i>	154
Negocjacje stają się wszechobecne	156
Negocjacje stają się koniecznością	158
<i>Powrót</i>	160

CZEŚĆ III — DZIESIĘĆ RÓL DLA „TRZECIEJ STRONY” 163

ROZDZIAŁ V — ZAPOBIEGAĆ: ŻYWICIEL, NAUCZYCIEL, BUDOWNICZY MOSTÓW	165
Potrzeby, umiejętności i relacje	167
1. <i>Żywiciel. Umożliwia ludziom realizację ich potrzeb</i>	170
Dzieli się zasobami, dzieli się wiedzą	172
Chroń	174
Szanuj	175
Oswobadzaj	178
Otwieraj drzwi	180

2. Nauczyciel. Przekazuje ludziom umiejętności rozwiązywania konfliktów	181
Zdelegalizuj przemoc	182
Ucz tolerancji	184
Ucz wspólnego rozwiązywania problemów	186
3. Budowniczy mostów. Tworzy relacje ponad liniami konfliktów	189
Twórz poprzeczne więzy	191
Realizuj wspólne projekty	192
Popieraj prawdziwy dialog	194
Prewencja: najlepszy rodzaj interwencji	200

ROZDZIAŁ VI — ROZWIĄZYWAĆ: MEDIATOR, ARBITER, SPRAWIEDLIWY, UZDROWICIEL	201
Interesy, prawa, władza – oraz relacje między nimi	204
4. Mediator. Godzi sprzeczne interesy	206
Każdy jest mediatorem	208
Doprowadź zwaśnione strony do wspólnego stołu	210
Ułatwiał komunikację	211
Pomagaj ludziom szukać rozwiązania	212
5. Arbiter. Ustala sporne interesy	213
Równorzędni partnerzy także mogą być Arbitrami	213
Likwiduj destrukcyjne konflikty	215
Popieraj sprawiedliwość	217
Zachęcaj do negocjacji	219
6. Sprawiedliwy. Demokratyzuje władzę	220
Pomagaj w doprowadzeniu silniejszych do stołu negocjacji	220
Buduj demokrację opartą na współpracy	221
Wspieraj pokojowe działania	226
7. Uzdrowiciel. Naprawia nadwerżone stosunki	228
Twórz odpowiedni klimat	229
Słuchaj i potwierdzaj	231
Zachęcaj do przeprosin	233
Celem jest pogodzenie	236

ROZDZIAŁ VII — POWSTRZYMYWAĆ: ŚWIADEK, SĘDZIA, STRAŻNIK POKOJU	237
8. Świadek. Pilnuje, by nie doszło do eskalacji	240
Wypatrywać wczesnych sygnałów ostrzegawczych	241

Udaj się na patrol	244
Zabieraj głos	245
Uzyskaj pomoc, szybko	246
9. Sędzia. Wyznacza granice dla walki	248
Ustal zasady sprawiedliwej walki	249
Usuwał zabójczą broń	252
Wzmacniał mechanizmy obronne – bez agresji	255
10. Strażnik pokoju. Zapewnia ochronę	257
Wtrącaj się	258
Egzekwuj pokój	259
Zapobiegaj przemocy, zanim wystąpi	261
Nowi wojownicy	263
Łączenie wszystkich ról	264
Przerwać klasową bójkę	265
Zapobieganie przemocy na tle etnicznym	267
Zapobieganie wojnom	268
W stronę spójnego systemu	270

WNIOSKI: W KIERUNKU WSPÓŁ-KULTURY	272
Szansa	273
Co mogę zrobić?	274
1. Inaczej spojrz na przeszłość	275
2. Zdobądź pewne umiejętności	276
3. Zaczynaj od zmian blisko domu	276
4. Mediuw we własnych sporach	277
5. Rób to, co robisz najlepiej	277
6. Zaoferuj swoje usługi	278
7. Wypełnij sobą lukę	278
8. Utwórz zwycięski sojusz	279
9. Nakłaniaj swoją organizację do odgrywania roli „trzeciej strony”	281
10. Wspieraj słabszą stronę w kontaktach z szerszą społecznością	281
11. Pomagaj budować instytucje „trzeciej strony”	281
12. Pomóż stworzyć ruch społeczny	281
Uczmy się żyć razem	281